

majdnem ismeretlen makói gyűjteményéről bővebben is szól. Talán lehetett volna utalni néhai Lehel István gyűjteményének kiváló textiljeire, többek között egy XVI. századi gobelinre. Méltó elismeréssel szól J. Balog Tünde batik képeiről.

A bútorművesség áttekintése néhány elírást leszámítva szintén sikerültnek, tanulságosnak mondható. Az alsóvárosi templom főoltárának Sarecz György nem mestere, hanem mecénása volt. A szószékhez hasonlóan nyilván ez is Antal testvér munkája. Alig hihető viszont, hogy a megragadóan szép sekrestyeszekrényhez már köze volna. A szerző a feltűnő hasonlóság miatt ezt egyébként jogosan hozza kapcsolatba a szécsényi sekrestyeszekrény mesterével, Liborius testvérral.

A szerb templom ikonosztázának festője nem lehet Hodin, aki a múlt század végén működött. Tőle való a mennyezetfreskó (1881). Az ikonosztáz képeit különben, magyarul még publikálatlan forrás szerint Jovan Popovics festette (1761) még a régebbi templom számára. A mi érzésünk szerint is az ikonosztáz gyönyörű, rokokóba hajló famunkája egyelőre ismeretlen magyar műhelyből származik.

Említést érdemelt volna a régi zsinagóga néhány feltűnően szép, klasszicizáló bútordarabja.

Dicséretes a kerámiaemlékek bemutatása is. Talán lehetett volna itt is, a bútorművességnél is a múzeum néprajzi tárának népi analógiáira nyomatékosabban utalni.

Nélkülözhetetlen a történeti áttekintést követő kataszter, amely gondos, szakszzerű leírásban minden egyes darabot külön jellemezve, párhuzamokat, irodalmi forrásokat idézve kitűnő útikalauza lesz a későbbi kutatóknak, de a helyi műbarátoknak is.

Néhány kisebb jelentőségű elírás, esetleg sajtóhiba: B. S. nem állította, hogy Szeged városát Csanád vezér alapította (9. l.). A felsővárosi padok egyik mestere helyesen: Szerkesz Bernát (90. l.). A függelék 132. számánál nem Hodin, hanem Popovics olvasandó. 199. szám: az ajtó már aligha Antal testvér munkája. 203. szám: a szekrény mestere a főntebb elmondottak értelmében Liborius testvér.

Mindent egybevetve Brestyánszky Ilona munkája gazdag nyeresége a szegedi helytörténeti irodalomnak, egyúttal szinte alapvetése Csongrád megye megírandó művészettörténeti topográfiájának, de hasznos kézikönyve az egész magyar művészettörténeti kutatásnak is.

Illesse elismerés a Móra Ferenc Múzeumot, hogy a hézagpótló munka megjelénéséről gondoskodott. Örvendetes volna, ha kezébe vehetné más szegedi, megyei vonatkozású tudományos igényű kéziratok kiadásának ügyét is. (Szeged, 1972.) [Megjelenési éve: 1973.]

BÁLINT SÁNDOR

Vámos Miklós: Jelenleg tizenharmadik a listán

„van úgy hogy nem marad más / csak ivás, evés, alvás / fej-, hát-, oldalnyílallás / s a pátosznak is almás”. Így szól Vámos Miklós második kötetének „Előhangja”. Nehéz lenne tömörebben jellemezni a kötetet. Erről szól, és nagyjából így.

A kötet első novellájában a fiatal író-hős a realizmus igényét szegezi szembe a minden áron „boldog novira” vágyó Jutka óhajával: „A realizmus azt jelenti, tipikusait írni.” Vámos azonban összetéveszteni látszik a tipikusait az átlagossal. Hősei, Kovács III. József, Merde Tivadar (ízetlen játék a szó francia jelentésével), Slussz Ernő és társaik arc nélküli fűrészpor bábuk — úgy járkálhatnak át egyik novellából a másikba, ahogy csak nekik tetszene. Tehetnék, hiszen fölcserélhetők. A közhely-életek közhelyes megjelenítésében Vámos tovább ment, mint első köte-

tében: ott többnyire még csak „A hányaveti fiatalember” sémáival találkoztunk, itt már társadalmi méretűre próbál szélesedni a kép. A jelenségeket minden lényegi vonatkozás nélkül összezsúfoló zsurnalizmus felszínes, híg gondolatokat hordoz, ily módon valósítva meg a tartalom és forma elszomorító egységét.

A közepes, tárcaízü írások derékhada mellett azért akad itt ötletes (*Cédula*), valóban realista (*Alvóverseny*), sőt egy igazán fiatalokról szóló írás is (*EE*), kár, hogy ez utóbbit túlírtá a szerző. Jó ízlésről tanúskodik, hogy Vámos Örkénytől és Mátyástól (*Előadás*) igyekszik tanulni, de néha túlságosan is jó tanuló. A „Slussz Ernő életművé”-nek alapötlete Örkény „Egy magyar író dedikációi” című egypercesét juttatja eszünkbe, a „Panoptikum” című rádiójáték Örkény „Magyar pantheon”-jából táplálkozik, „Az idő lassan elszivárog”-jának Odiszában pedig lehetetlen nem felismernünk „Az ember melegségre vágyik” Gróh doktorát. Vámos egy ízben magát is plagizálja: a „Mikimoto gyöngysziget” semmit sem tud hozzátenni az első kötet „A Magyar Hirdető műsora következik” című írásának mondandójához.

Nagy kár, hogy Vámos továbbra sem tud lemondani arról, hogy szellemeskedjen. Különösen zárójeles „bemondásai” bosszantóak: „A lyuk, amit a hasamba be-szél, egyre nőtt. Már a szívemig ért, az is csak egy nagy lyuk lett. Beadtam a de-rekamat. (Mert közben odáig tágult a lyuk.)”

A kötet nyelvi szegénysége elképesztő. Vámos helyenként „mindenféle szimpli kis mondatot” (*EE*) leír: „A bíró hátratolta szemüvegét” („Oh, mi drága...”), „...a szülők nem elleneznék az esteleges románc fűződését...” — jegyzi meg „Az idő lassan elszivárog”-ban. Az író nyelvi fantáziátlansága bizony nem sokban tér el hőseiétől. A hasonlatok, metaforák sem túlzottan eredetiek: „Kovácsné méltóságos lett, mint a faragott bálvány” (*Látogatás*). A „Halak a parton”-ból pedig megtudjuk, hogy „Az ablakok — kivilágított négyszögek”.

Talán mert Vámos maga is érzi nyelvi eszközeinek elégtelenségét, olykor hangsúlyozottan „irodalmi” fogásokhoz nyúl, melyek gyakran csak képzavart eredményeznek. „A tárgyak éles koppanásaiban ott vibrált a feszültség, ami — valamilyen oknál fogva — Apa és Anya közé ékelődött” — írja az „EE” című novellában. „Habozás terült közénk” — állapítja meg a „Szellemidézésben”. A „Várakozások”-ban pedig „Cserepes ajkú felhők ringatják csendes, kék örömeiket”.

Mind ezek ellenére, úgy érezzük, Vámos második kötete jobb az elsőnél. Talán valamivel közelebb került a valósághoz. Első novellája azonban még megírásra vár. Reméljük, már rajta van a listán. (*Magvető*, 1973.)

TEMESI FERENC

